

Augsti godātais Valsts prezidenta kungs!
Ļoti cienījamā Ministru prezidentes kundze!
Ļoti cienījamie 4. maija deklarācijas kluba biedri!
Cienījamie Deputāti!
Ministri, ekselences, klātesošie!
Godājamā Latvijas tauta!

I

Pirms 500 gadiem, 1525. gadā, tiek izdota pirmā grāmata latviešu valodā. Tā nav nejaušība, tas ir atskaites punkts mūsu tautas vēsturē, kas iezīmē latvieša ceļu uz rakstīto vārdu, izglītību un savas valodas apzināšanos.

Valoda ir bijusi mūsu tautas stūrakmens cauri gadsimtiem. Tā ļāvusi mums veidoties kā vienotai nācijai un izsapulot savu valsti.

Valoda un valsts – tas ir tikai likumsakarīgi, jo 19. gadsimta otrajā pusē latviešu inteliģence un jaunlatvieši sāka veidot nacionālās pašapziņas pamatus.

Juris Alunāns reiz teicis: “Mūsu padoms ir šāds: turiet savu tēvu valodu godā un cieņā, un jums labi klāsies virs zemes. Jo, kas sevi pašu negodā, to arī citi negodās.”

II

Ir 1990. gada 4. maijs. Saprāts ir uzvarējis neprātu. Gaisma ir uzveikusi tumsu. Ir atjaunota Latvijas Republikas neatkarība. 138 Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti pieņēma deklarāciju "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", ko nereti dēvējam arī par mūsu Latvijas otro dzimšanas dienu.

Šī deklarācija ir Trešās atmodas kulminācija un noslēgums vienlaikus. Tā izgaismo mūsu valsts 20. gadsimta vēstures svarīgākos notikumus - Latvijas proklamēšanu 1918. gada 18. novembrī, valsts starptautisko atzīšanu, pretlikumīgo padomju okupāciju un nežēlīgās represijas. Tā pasludināja Latvijas piespiedu pievienošanu padomju savienībai par nelikumīgu un atjaunoja to, kas mums ir bijis pats dārgākais – Latvijas Republiku un tās Satversmi

III

Latvijas Republikas neatkarības atjaunošana bija visīstākais tautas gribas apliecinājums. Mēs ticējām savas valsts brīvībai kopš mirkļa, kad Latvija tika okupēta.

Tomēr, lai īstenotu šo neapslāpējamo tautas gribu, bija vajadzīga drosme.

Drosme stāties pretī nezināmajam, izmainīt vēsturi, iekustināt tautu, spēt būt laikmetu griežos un stāvēt tam visam pāri. Bija vajadzīga neizmērojam drosme paveikt ko tik lielu – atgriezt cilvēkiem savu valsti. Bet tikpat liela drosme vajadzīga, lai par to neprasītu neko pretī.

Tāpēc, šodien sakām paldies mūsu cilvēkiem, kuri no sirds ticēja savai valstij un šo ticību nes joprojām. Cilvēkiem kuri uzturēja sapni par Latviju dzīvu. Jo, Latvija nebija jāveido no jauna. Mums bija jāatgūst tas, kas bija atņemts.

Neraugoties uz pārdzīvotajām kara šausmām un padomju represijām mūsu cilvēki nepadevās. “Franču grupa”, kas slepeni uzturēja ideju par brīvu Latviju. Nacionālo partizānu cīņas, cenšoties aizkavēt padomju varas nostiprināšanos. Trimdā esošie latvieši uzturēja Latvijas valstiskuma ideju. Nerimstoša bija arī disidentu kustība - apliecinājums tam, cik stiprs var būt cilvēks, kurš nelokāms ne pret varu, ne bailēm.

Pārliecība par taisnīgumu pārauga tautas kustībā - darbojas cilvēktiesību aizstāvju grupa “Helsinki-86” un Vides aizsardzības klubs. Tiek dibināta Latvijas Tautas fronte, kas kļūst par dzinējspēku Latvijas neatkarības atjaunošanai, bet 1989. gada 23. augustā 2 miljoni cilvēku sadodas rokās “Baltijas ceļā”.

Katrā ģimenē dzīvoja ticība Latvijas valsts brīvībai. Tās bija vērtības un latviskās tradīcijas, ko klusumā nodeva un kopa no paaudzes paaudzē. Tika slēpti sarkanbalt sarkanie karogi, tautas tērpi, mūsu himnas notis un tautas dziesmas. Tas viss bija simbols cerībai. Tas atgādināja – Latvija nav zudusi, tā dzīvoja klusumā, atmiņās un sirdīs.

IV

Ledus bija sakustējies. Tas, kas bija aizsākts, vairs nebija apturams. Gaiss bija elektrizēts un brīvība teju sataustāma. Un, lai gan 4. maijs ir tikai vēl viens pieturas punkts mūsu vēsturē, tas iezīmēja jaunu sākumu brīvību alkstošajai tautai.

Tas bija ceļš mājup – pašiem pie sevis.

Savās atmiņās par 4. maija notikumiem Augstākās Padomes deputāts Arnolds Bērzs raksta: “Ejam ārā uz gaviļējošās, pārpildītās ielas. Vairs neredz ne miličus ne kārtības sargus. Saucieni – Malači! Malači! Latvija! Latvija! Lietuva! Lietuva! Estija! Estija! Paldies jums! Paldies Jums! Un pārņem tāda nelāga krāpnieka sajūta. Par ko paldies? Ko esam devuši? Deklarāciju? Neatkarību uz papīra? Brīvību uz papīra? Nē. Mēs tomēr esam devuši šiem cilvēkiem iespēju šodien savās sirdīs justies brīviem. Un ar šo sirds-ticības brīvību tauta spēs aiziet līdz īstai brīvībai!”

Mūsu tik ilgi lolotā *Gaismas pils* ir augšām cēlusies un tagad viss atkarīgs tikai un vienīgi no mums pašiem – cik godprātīgi, atbildīgi un cienpilni spējam veidot mūsu Latvijas jaunāko laiku vēsturi.

VI

Šodien Latvijai ir: stabila demokrātija, attīstīta ekonomika, modernizēta veselības un izglītības sistēma, sabiedrība, kas stiprina savu drošību un brīvību. Mēs esam Eiropas Savienības un NATO dalībvalsts. Mūsu iekšzemes kopprodukts ir pieaudzis vairāk nekā desmit reizes. Mēs esam viena no valstīm ar ātrāko interneta tīklu Eiropā. Mūsu jaunieši iegūst izglītību, kas ir atzīta visā pasaulē. Mēs stiprinām zaļo enerģētiku un digitālās inovācijas. Mums ir izcili sportisti un mūsu izcilie kino ļaudis ieguva “Oskara” balvu, bet mūsu mūziķi koncertē pasaules lielākajos operas namos. Mēs runājam vienā no pasaules senākajām dzīvajām valodām un mums ir lielākā dziesmu svētku tradīcija pasaulē. Mēs varam lepoties ar spēcīgiem novadiem, ekonomiski plaukstošām pilsētām un krāšņiem reģioniem.

Savukārt ar brāļiem lietuviešiem aizvien ‘cīnāmies’ par gardākās aukstās zupas recepti, bet ar igauņiem par to, kura no galvaspilsētām pirmā uzstādīja Ziemassvētku eglīti.

Tomēr, pats svarīgākais - mēs esam skaidri pateikuši pasaulei, ka brīvība un demokrātija ir mūsu svarīgākās vērtības, nevis tikai vārdi uz papīra.

VII

Šodien nevienam vairs nav noslēpums, ka pasaule ir būtisku pārmaiņu priekšā. Karadarbība, bruņoti konflikti, dezinformācija, imperiālisms un ietekmju pārdale. Tomēr neraugoties uz neizbēgamajām pārmaiņām mums jāpaliek uzticīgiem savām pamatvērtībām – savai valodai, zemei, valstij un brīvībai. Mums jādara viss iespējamais, lai pat domās kāds nevēlētos mums to atņemt!

Paldies katram, kas dzīvo un strādā Latvijā! Paldies par darbu, ko darāt mūsu valsts labā. Neļausim ikdienas sīkumiem mūs šķelt un vairot neapmierinātību. Meklēsim to, kas mūs vieno un virza kopējam mērķim un kopējam sapnim.

Savulaik Krišjānis Valdemārs, kam šogad aprit 200 gadi, kā viens no pirmajiem publiski runājot par mūsu tautas spēku un vietu Eiropā uzsvēra: "Latvietim jāsapņo plašāk."

Mīļā Latvijas tauta!

Uzdrīkstēsimies sapņot plašāk un noticēsim sev, jo Latvija sākas ar katru no mums.

Dievs svētī Latviju.